

Україна і світ на порозі XX ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку

Україна і світ на початку XX століття.

XIX століття — це час появи фабрично-заводського виробництва, яке витіснило мануфактурне. Стрімка індустріалізація та, як її наслідок, зростання міст і збільшення кількості міського населення. Країни Західної Європи зазнали потужного економічного розвитку. Ці країни були або республіками, або конституційними монархіями. Це означає, що їхнє населення було багатонаціональним. Економічний і культурний розвиток країн Західної Європи і Сполучених Штатів Америки сприяв посиленню впливу на інші країни світу. Зокрема, перетворенню їх на свої колонії чи напівколонії.

Боротьба між провідними країнами за колонії призвела до появи двох військово-політичних блоків — Антанти і Троїстого союзу, які ворогували між собою. До складу Троїстого союзу входили спочатку Німеччина, Австро-Угорщина та Італія. Згодом Троїстий союз перетворився на Четвертий у складі Німеччини, Австро-Угорщини, Османської імперії та Болгарії. До складу Антанти входили Велика Британія, Франція та Російська імперія.

Трагедія українського народу на початку XX століття полягала у тому, що власної держави ми не мали. Наші землі були поділені між Австро-Угорщиною і Російською імперією, які ворогували між собою. Водночас загострення суперечностей між Австро-Угорщиною і Російською імперією зробило Україну важливим об'єктом дипломатичної гри.

Що стосується Російської імперії, то вона залишалася середньовічною монархією з самодержавним способом правління. Скасування кріпосного права у 1861 році, іноземні інвестиції в економіку, зокрема у промисловість, сприяли поштовху економічного розвитку. Пригадайте історію Юзівки, сучасного Донецька. Британець Джон Джеймс Юз в українських степах біля річки Сіверський Донець побудував залізоплавильне та рейкове виробництва й місто навколо них, яке отримало назву за іменем Юза.

У середині XIX століття саме Україна забезпечувала 75% всього експорту Російської імперії. Поділля було одним з головних районів виробництва зернових, які вивозили на європейський ринок з порту Одеси.

Риси «короткого» XX століття.

Провідною тенденцією XX століття є розпад імперій та утворення національних держав. Найбільший воєнний конфлікт початку XX століття загострив міжнаціональні відносини в Австро-Угорській, Російській та Османській імперіях. У ході війни національні рухи поневолених народів, серед яких були й українці, сподівались позбутися імперського ярма і здобути незалежність.

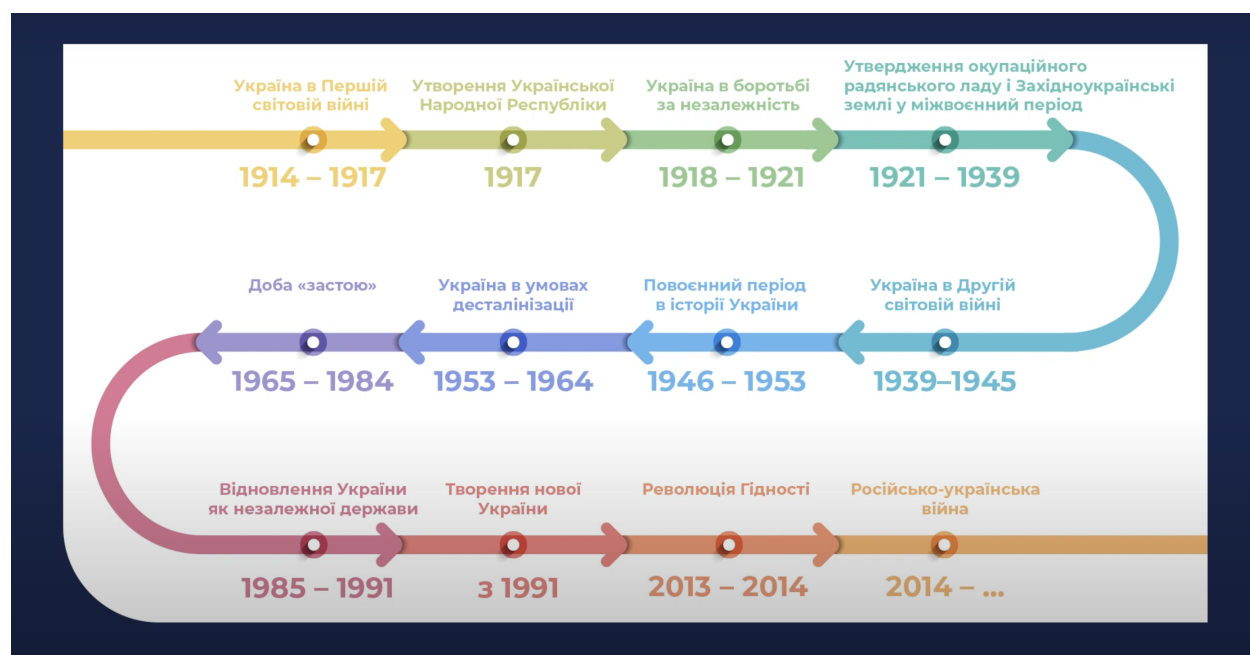
Початок ХХ століття — це час формуванням модерної української нації, що стало можливим завдяки появі національної держави й об'єднання в її кордонах українських етнічних земель. На карті світу постали Українська Народна Республіка і Західноукраїнська Народна Республіка, які проголосили у 1919 році утворення єдиної соборної України. Українська Народна Республіка проіснувала недовго, проте це був важливий етап у відродженні української державності. У міжвоєнний період наші землі були розділені між Радянським Союзом, Польщею, Румунією і Чехословаччиною.

З 1921 року на Наддніпрянській Україні, яку окупувала радянська влада, силою зброї, терору, геноциду, масових переслідувань і знищень насаджувалися протиприродні відносини між суспільством і державою. Радянське керівництво не зупинялось ні перед чим, щоб зламати опір українського народу, стерти національну ідентичність українців і українок. Серед їхніх методів — Голодомор і Великий терор.

За роки Другої світової війни радянська влада окупувала західноукраїнські землі. Внаслідок територіальних змін, спричинених глобальним конфліктом, українські землі було об'єднано у кордонах Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Роки Другої світової війни відзначились переходом до постіндустріального суспільства, зникненням колоніальних імперій. Холодна війна, яку розв'язав Радянський Союз проти країн Заходу, завершилась поразкою і крахом СРСР. Як наслідок – на уламках СРСР постали незалежні держави, серед них і Україна. У 1991 році ми відродили нашу незалежність. Однак досі боремося за свою свободу у російсько-українській війні, яка триває з 2014 року.

Періодизація Новітньої історії України.

У 10 класі ви вивчатимете період від Першої світової війни, тобто з 1914 року, до завершення Другої світової війни у 1945 році.

Завдання

1. Подивіться відео «Історія України за 10 хвилин» на YouTube каналі «Імені Т. Г. Шевченка»: <https://www.youtube.com/watch?v=zNFUqradYV4&t=289s>.

Дайте відповіді на запитання:

- ✓ Поміркуйте, якими були сподівання українців й українок на початку XX століття?
- ✓ Які події XX століття ви можете зарахувати як перемоги і як поразки українців й українок?
- ✓ Що спільного у долі українців й українок на початку XX і XXI століть?

Що додатково почитати й подивитися?

1. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: КСД, 2016. 496 с. <https://cutt.ly/tNfQ3g5>
2. Історія України за 15 хвилин. 5 канал: <https://youtu.be/jsS7zSd8nmM?t=171>